

Зараз не можна говорити, що на цьому система гарантій виборчого права громадян України є вичерпною.

З часом характеристика системи гарантій захисту виборчих прав громадян буде розширюватись, удосконалюватись, що продиктовано належним функціонуванням держави та політичним життям суспільства в цілому та пошуком оптимальних моделей виборчої системи зокрема.

Для цього необхідно активізувати роботу щодо правової освіти населення з питань їх виборчого права і виборчого процесу, удосконалювати роботу виборчих комісій, організацію підготовки та проведення виборів тощо.

Література

1. Конституція України: Прийнята на п'ятій сесії ВР України 28.06.1996 року. — К.: Вид-во Ін-ту законодавства Верховної Ради України, 1996.
2. Про вибори Президента України: Закон України від 18.03.2004 р. № 1630-IV // Офіційний вісник України. — 2004. — № 14. — С. 28.
3. Про вибори народних депутатів України: Закон України від 25.03.2004 р. № 1665-IV // Офіційний вісник України. — 2004. — № 14. — С. 115.
4. Про вибори депутатів Верховної Ради Автономної Республіки Крим, місцевих рад та сільських, селищних, міських голів: Закон України від 06.04.2004 р. № 1667-IV // Офіційний вісник України. — 2004. — № 14. — С. 191.
5. Права та свободи людини і громадянина в Україні / В. Ф. Погорілко, В. В. Головченко, М. І. Сірий. — К.: Ін Юре, 1997.
6. Виборче право України: Пам'ятки. / За ред. В. Ф. Погорілка, М. І. Ставпічук — К.: Парламент. вид-во, 2003.
7. Про Центральну виборчу комісію: Закон України від 17.12.1997 р. № 733/97-ВР (із змінами) // Відомості Верховної Ради України. — 1998. — № 5. — С. 17.
8. Постанова Центральної виборчої комісії «Про регламент Центральної виборчої комісії» № 352 від 13.08.1998 року.
9. Про вибори Президента України: Закон України від 05.03.1999 р. (втратив чинність) // Урядовий кур'єр. — 1999. — 25 берез.
10. Законодавство про вибори Президента України: Наук.-практ. посіб. / М. І. Панов, С. Г. Серьогіна, Ю. П. Битяк та ін. — Х.: Одиссей, 2004.
11. Юридичний вісник. — 2004. — № 2-3. — С. 264.
12. Юридична енциклопедія / Редкол.: Ю. С. Шемшученко та ін. — К.: Укр. енцикл., 2001.

УДК 659.3:342.8(477)

А. В. Дашковська

ПРАВОВЕ РЕГУЛЮВАННЯ УЧАСТІ ЗАСОБІВ МАСОВОЇ ІНФОРМАЦІЇ У ВИБОРЧОМУ ПРОЦЕСІ В УКРАЇНІ

На сучасному етапі розвитку української державності все більш актуальною стає проблема правового регулювання участі засобів масової інформації в виборчому процесі. ЗМІ відіграють значну роль як посередник між державою та суспільством, але законодавство, яке регулює відносини в інформаційній сфері, потребує значного оновлення та вдосконалення.

1. Вибори Президента України 2004 року виявили необхідність вдоскона-

лення правового регулювання участі ЗМІ в виборчому процесі. Низка питань потребує більш ретельного регулювання, серед яких проблема використання засобів масової інформації на стадії передвиборної агітації виборчого процесу в Україні.

2. Верховна Рада України на законодавчому рівні закріпила базові, «концептуальні» положення відносно використання ЗМІ у виборчому процесі. Так, п. 2 ст. 11 Закону України «Про вибори Президента України» від 18.03.2004 р. № 1630-IV закріплює принцип свободи передвиборної агітації, рівних можливостей доступу кандидатів на пост Президента України до засобів масової інформації. Необхідно відобразити цей важливий принцип в спеціальному інформаційному законодавстві, а також закріпити основні положення та принципи використання ЗМІ в публічному праві та процесі також на рівні нормативно-правових актів, регулюючих інформаційну сферу.

3. В п. 2 ст. 60 Закону України «Про вибори Президента України» були відображені форми передвиборної агітації у ЗМІ, серед яких були зазначені: публічні дебати, дискусії, «круглий стіл», прес-конференція, інтерв'ю, виступи, політична реклама, теленариси, відеофільм, інші публікації і повідомлення про кандидата на пост Президента України, партію (блок), яка висунула кандидата, інші форми, що не суперечать Конституції України та законам України. Саме на цій стадії виборчого процесу виникають зловживання принципом рівних можливостей доступу кандидата на пост Президента України до ЗМІ. Основне завдання органів державної влади і місцевого самоврядування на цій стадії — створення ефективного механізму обмеження використання ЗМІ суб'єктами передвиборної агітації, а також забезпечення реалізації цього механізму на практиці.

4. Важлива роль в забезпеченні виборчого процесу належить Центральній виборчій комісії, яка наділена повноваженнями щодо організації підготовки та проведення виборів в Україні. В цьому контексті необхідно на законодавчому рівні закріпити інформаційно-аналітичну функцію ЦВК, яка, перш за все, пов'язана з забезпеченням прозорості виборчого процесу в Україні, гарантованості інформаційної координації ЗМІ та ЦВК.

5. Забезпечення належного правового захисту учасників виборчого процесу є однією із найважливіших гарантій виборчих прав громадян. Судова практика під час виборів Президента України 2004 р. свідчить про чисельні проблеми, які пов'язані з участю ЗМІ у виборчому процесі. Так, рішеннями Верховного Суду України від 25 і 26 жовтня 2004 року були встановлені порушення ст. 64 Закону України «Про вибори Президента України» відносно обмежень передвиборної агітації. Так, були встановлені факти порушення норм права посадовими і службовими особами Першого загальнонаціонального телевізійного каналу (УТ-1) Національної телекомпанії України, Міжнародної комерційної телерадіокомпанії «ICTV», Акціонерного товариства закритого типу «Українська незалежна ТВ-корпорація» (телеканал Інтер), Товариства з обмеженою відповідальністю «Телерадіокомпанія «Студія 1+1». Рішеннями Верховного Суду України були встановлені порушення вимог закону відносно договірної

форми надання ефірного часу і публікації в друкованих ЗМІ, а саме п. 9 ст. 61 та п. 6. ст. 63 Закону, згідно з якими забороняється надання ефірного часу і публікація агітаційних матеріалів без укладання між розпорядником рахунку виборчого фонду кандидата та телерадіоорганізацією або друкованим ЗМІ відповідного договору. Наводячи вищезазначене, можна стверджувати, що під час виборів Президента України 2004 р. склалася практика неправомірного використання ЗМІ у передвиборній агітації.

Чинне законодавство, регулює участь ЗМІ у виборчому процесі, потребує удосконалення. Необхідно закріпити державну реєстрацію договорів про надання ефірного часу та публікації в друкованих ЗМІ агітаційних матеріалів. Крім того, необхідно закріпити на законодавчому рівні критерії висвітлення виборчого процесу і таким чином унеможливити використання професійної діяльності ЗМІ як інструмента передвиборної агітації. Важливим є впровадження в систему органів державної влади постійно діючого органу контролю за існуючим порядком проведення передвиборної агітації в засобах масової інформації.

УДК 342.84

М. В. Афанасьєва

ПРАВОВЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ АДМІНІСТРАТИВНИХ ВИБОРЧИХ ТЕХНОЛОГІЙ

Останнім часом в Україні в ході проведення виборчих кампаній розширилося використання виборчих технологій, які суперечать законодавству і не відповідають нормам етики політичної боротьби в цивілізованому суспільстві. Подібні технології тільки формально спрямовані на реалізацію виборчих прав, але фактично обмежують їх. Вони не відповідають існуючим умовам та об'єктивній логіці виборів, використовуються не за прямим призначенням, а з метою маніпулювання суспільною свідомістю.

Серед основних об'єктивних причин виникнення виборчих технологій, які суперечать законодавству і не відповідають нормам моралі, можна виокремити:

- нерозвиненість інститутів громадянського суспільства;
- кризу моральних цінностей в суспільстві та у політичній еліті;
- суперечливість та незавершеність правового забезпечення застосування виборчих технологій;
- низький рівень політико-правової культури суб'єктів та учасників виборчих кампаній та ін.

Зневага правами громадян, демократичними принципами, закріпленими в Конституції і законах України, а також порушення основних настанов суспільної моралі при використанні виборчих технологій призводять до таких серйозних для суспільства та держави наслідків, як соціальна напруженість, зростан-